

Luku 16

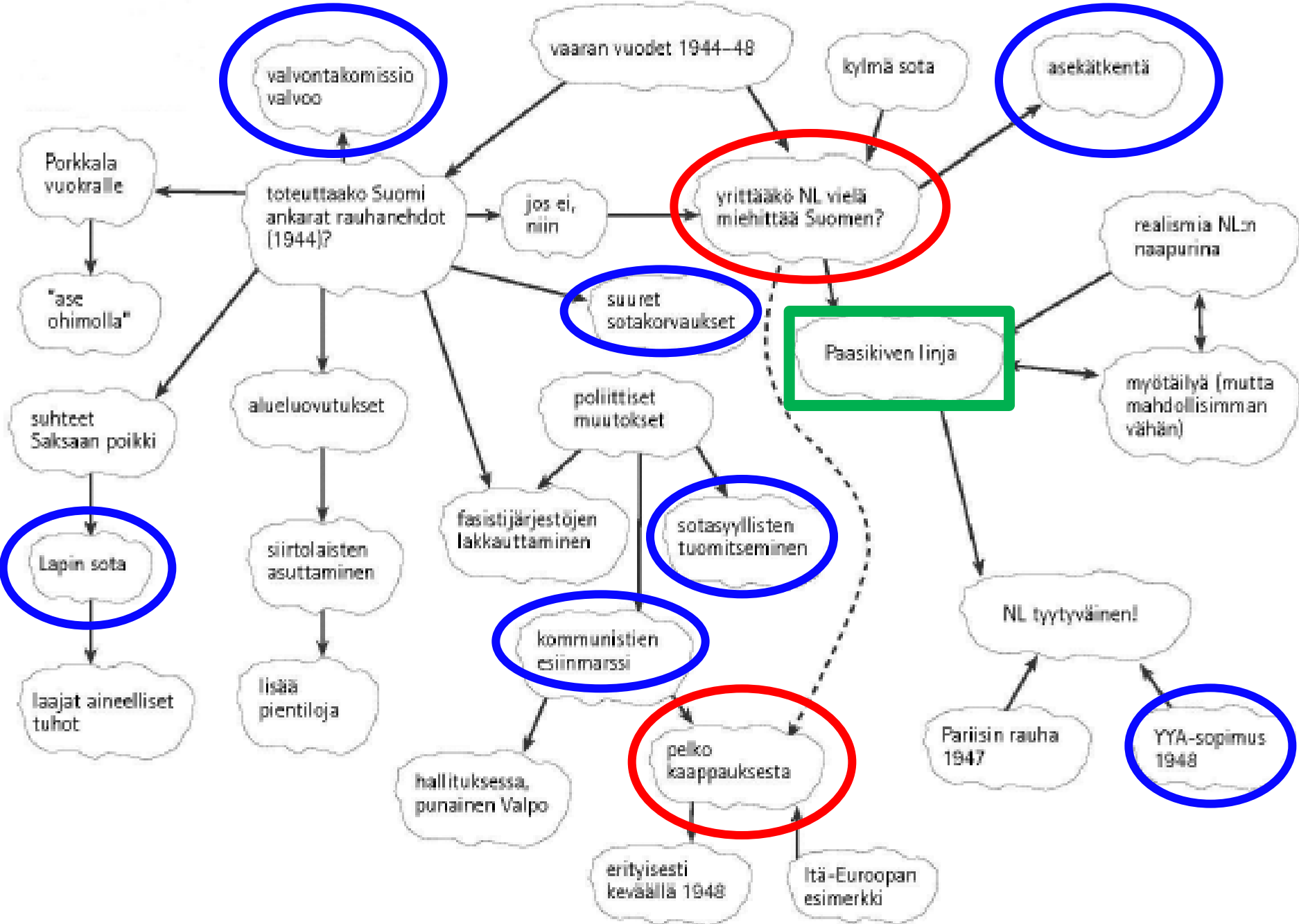
Vaaran vuosisata ilon vuosiin

Oppikirjan sivut 130-140

SEURAAVAKSI:

- **Lue kappale 16.
Vaaran vuosisista ilon
vuosiin s. 130-140**

valvontakomissio valvoo

vaaran vuodet 1944-48

kylmä sota

asekätkeä

Porkkala vuokralle

toteuttaako Suomi ankarat rauhanehdot (1944)?

jos ei, niin

yrittääkö NL vielä miehittää Suomen?

"ase ohimolla"

suuret sotakorvaukset

Paasikiven linja

realismia NL:n naapurina

suhteet Saksaan poikki

alueluovutukset

poliittiset muutokset

myötäilyä (mutta mahdollisimman vähän)

Lapin sota

siirtolaisten asuttaminen

fasistijärjestöjen lakkauttaminen

sotasyllisten tuomitseminen

NL tyytyväinen!

laajat aineelliset tuhot

lisää pientiloja

kommunistien esiinmarssi

pelko kaappauksesta

Pariisin rauha 1947

YYA-sopimus 1948

hallituksessa, punainen Valpo

erityisesti keuhkolla 1948

Itä-Euroopan esimerkki

Vuosia 1944–48 kutsutaan Suomen historiassa vaaran vuosiksi.

Mitä käsitteellä tarkoitetaan = Mitä pelättiin?

- 1. Puna-armeija miehittää Suomen.**
  - 2. Kommunistit kaappaavat vallan ja Suomeen tulee kansandemokratia-järjestelmä = kommunismi.**
- Näin kävi Itä-Euroopassa.
- Kylmä sota alkoi, ja Suomi jäi kahden blokin väliin.

Lapin sota

■ Rauhanehtona saksalaisten karkottaminen

- n. 200 000 saks. sotilasta

■ rauhan ajan armeijalla

■ tiukat määräajat

■ aluksi ”valesotaa”

■ Hyökkäys Tornioon 1.10.1944

■ loppuu 28.4.1945

- † 774 suomalaista ja n. 1000 saksalaista kuoli sodan aikana

- sotatila päättyy 1954

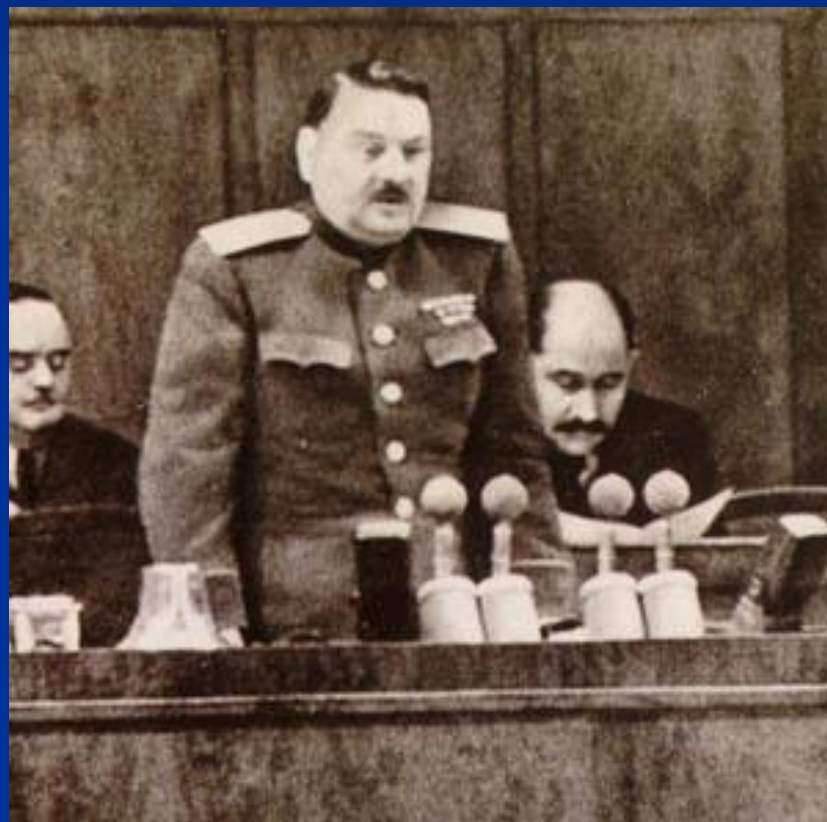
→ Mahdollinen
NL:n interventio?!

VALVONTAKOMISSIO

→ Suomen hallituksen
valvominen ja painostaminen!

- ”Liittoutuneiden”
valvontakomissio
  - suurin osa neuvostoliittolaisia
- Helsinki + 16 muuta
paikkakuntaa
- kenraalieversti Andrei Zdanov
- rauhansopimuksen
noudattaminen
- Oikeus puuttua hallituksen,
eduskunnan ja viranomaisten
päätöksiin.

Asekätöntä

Rauhansopimuksen rikkominen

→ muodollinen syy miehittämiselle

- Syksy 1944 → 1 →
- Armeijan johdolla aseita 35 000 miehelle
  - sissisotaa varten
- ilmianto valvontakomissiolle
- n. 10 000 kuulusteltiin
- n. 1700 pidätettiin
- 1488 vankilatuomiota

MANNERHEIM

AIRO

NIHTILÄ

HAAHTI

LUKKARI

ARIMO

MARISTO

SOTASYYYLLISET?

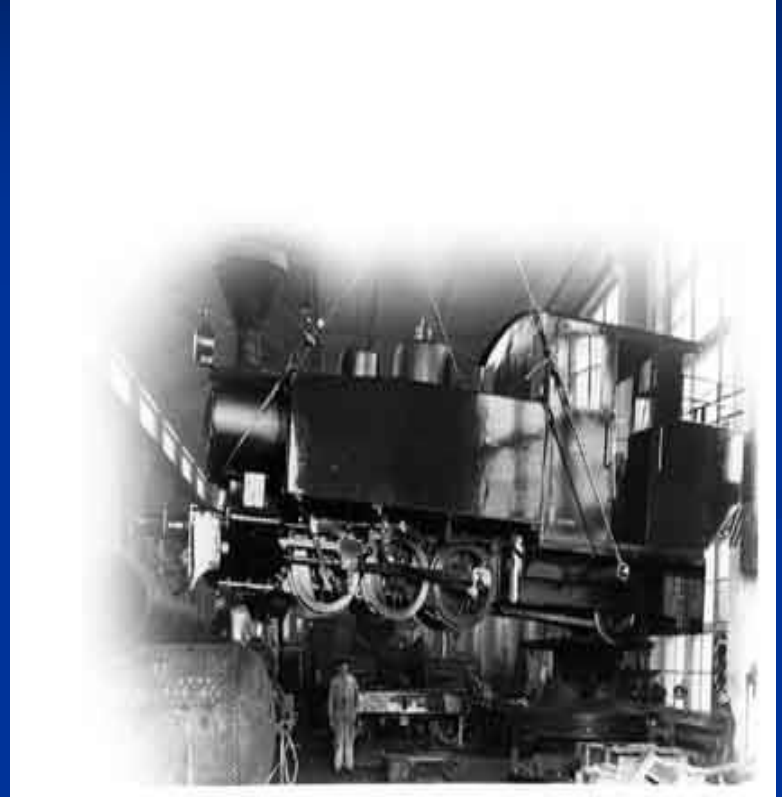
- **Joko Suomi tuomitsee itse – muuten NL:ssa!**
  - **Teloituksia? Johtajien vaihtuminen?**

- **Voittajan oikeus**
- **Vain vankeustuomioita**
- **Ryti, Tanner, Linkomies ym.**
  - **Hallitus, Mannerheim ei!**
- **Taannehtiva laki perustuslakien vastainen**
- **Ei oikeutta, poliittinen sotakorvaus**

SOTAKORVAUKSET

- Sotakorvaukset 300 milj. \$ (1938 kurssi, inflaatio)
- maksuaika 6 v.
  - lisäaikaa ja alennuksia
- n. 5 % kokonaistuotannosta
- v. 1952 kurssi: 500-600 milj. \$
  - koneet ja laitteet 33,6 %
  - uudet alukset 20,1 %
  - paperiteollisuus 19,7 %
  - puuteollisuus 13,7 %
  - kaapelituotteet 8,3 %
  - kauppalaivasto 4,6 %

**Maksamatta jättämisen seuraukset!
→ Teollisuuden kontrollointi**

→ **Yrittivätkö kommunistit aseellista kaappausta? Uhka!**

→ **Suomesta kansandemokratia?**

→ **Lopulta YYA poisti uhan.**

→ **Kommunisteille voitto**

■ **Sisäministeriö ja Valpo
kommunisteille (+YLE)**

■ **Vertaa kansandemokratiat!**

■ **Niukka porvarienemmistö**

■ **SDP kommunisteja vastaan**

■ **SDP:n voitto ay-vaaleissa**

→ **SDP:n voitto ja SKDL:n tappio
eduskuntavaaleissa 1948**

→ Kansanrintamahallitukset

Eduskuntavaalit 1948

- Suunta muuttuu jälleen, vanha valta väistyy. Äänestysprosentti ennätysuuri: 79,2! Kommunisteille murskatappio, demarit pitivät asemansa ”Jo riittää! -kampanjallaan.”
- SKDL.....38 (-11)
- SDP.....54 (+4)
- MAALAI SLIITTO...56 (+7)
- EDISTYSPUOLUE....5 (-5)
- RKP.....14 (-1)
- KOKOOMUS.....33 (+5)

**Kansanrintamahallitukset
→ Punamultahallitukset**

Oppikirjan kuvat 134.

A bar chart with two bars on a grey stone-like base. The left bar is red and has the number 92 written in white. The right bar is blue and has the number 108 written in white. The background is a dark, textured grey wall.

Group	Value
SOSIALISTIT	92
PORVARIT	108

92

108

SOSIALISTIT

PORVARIT

Puolueiden julisteita 1940-luvulta

Tehtävä

Tarkastele SKDL:n, Maalaisliiton ja SDP:n mainoksia 1940-luvulta. Millaisiin asioihin puolueet vetosivat saadakseen kannatusta?

SKDL:n mainos

- Mainoksen yleissävy on tumma.
- Oikea puoli eli idän puoli on valoisampi; positiiviset asiat tulevat idästä.
- Hahmojen jalkojen alla olevassa maa-alueessa näkyy Suomen ja Ruotsin muotoja.

- Yhdessä oleva perhe korostuu.
- Vanhemmat on kuvattu haalariasuisiksi työläisiksi.
- He torjuvat jämäkästi sodanlietsojat pois Suomesta.
- Lapsi seisoo vanhempien suojelevien käsien alla.
- Lapsi katsoo itään.

- Sodanlietsojat tulevat lännestä ja Yhdysvalloista: tästä kertoo silinterissä oleva dollarimerkki. Vanhemmat torjuvat.
- Pommikoneet, tykit ja savupilvet lisäävät sodan pelkoa.
- SKDL korostaa, että se turvaa rauhan ja torjuu sodan uhkan.
- SKDL oli uusi puolue ja ainoa, joka ei ollut vastuussa sotaan johtaneesta politiikasta.

Maalaisliiton mainos

Kuvasto sopii puolueen aatemaailmaan:

- Uusi pelto on raivattu, ja kylväjä kylvää uutta satoa.
- Taustalla tehdään ruokaa nuotiolla ja rakennetaan uutta taloa.
- Juliste lupaa siis parempaa tulevaisuutta ja luo uskoa siihen.
- Erityisesti se vetoaa Karjalasta lähteneisiin evakoihin, joille teksti on suoraan suunnattu.

Karjalan heimon

*on osa ja arpa
taas rakentaa koti ja
raivata sarka,
ja toivossa kylvää-ah,
milloinka niitto?*

**On työssäsi apuna
Maalaisliitto**

SDP:n mainos

- Kuvassa on vihainen miestyöläinen, joka puristaa kasaan väärää asioita sisältävän lehden.
- Jo riittää -toteamus vaatii loppua hinnankorotuksille, valheellisille lupauksille, mielipideterrorille ja pakko-demokratialle ja haluaa yhteiskuntaan järjestystä.
- SDP hyökkää julisteessa SKDL:n toimintaa vastaan.
- SDP vetoaa työläisiin ja lupaa turvallista tulevaisuutta.

YYA-sopimus

- Mikä sopimuksen kohta oli Suomen kannalta ongelma?
- Miten Suomi onnistui muuttamaan sopimusta mieleisekseen?

YYA-sopimus 1948

1 artikla

- Siinä tapauksessa, että Suomi tai Neuvostoliitto Suomen alueen kautta joutuvat aseellisen hyökkäyksen kohteeksi Saksan tai muun sen kanssa liitossa olevan valtion taholta, **Suomi uskollisena velvollisuuksilleen itsenäisenä valtiona tulee taistelemaan hyökkäyksen torjumiseksi.** Suomi kohdistaa tällöin kaikki käytettävissään olevat voimat puolustamaan alueensa koskemattomuutta maalla, merellä ja ilmassa ja tekee sen Suomen rajojen sisäpuolella tämän sopimuksen määrittelemien velvoitustensa mukaisesti **tarpeen vaatiessa Neuvostoliiton avustamana tai yhdessä sen kanssa.** Yllämainituissa tapauksissa Neuvostoliitto antaa Suomelle tarpeen vaatimaa apua, jonka antamisesta **Sopimuspuolet sopivat keskenään.**

2 artikla

- **Korkeat Sopimuspuolet tulevat neuvottelemaan keskenään siinä tapauksessa, että 1 artiklassa tarkoitetun sotilaallisen hyökkäyksen uhka on todettu.**

Presidentti Paasikiven puhe 9.4.1948

a) Miten Paasikivi perustelee YYA-sopimusta?

- Suomella ei ole vihollisia, mutta voi joutua suurvaltojen "kiistakapulaksi". Ehkäistäkseen tämän (erityisesti Venäjän osalta).
- Suomella on erikoinen asema ja pyrkimys pysytellä erossa suurvaltojen välisistä riidoista.

b) Millaisia tietoja puhe antaa Suomen yhteiskunnallisesta tilanteesta?

- Epävarma, rauhaton, sisäisesti levoton. Suomi uudessa tilanteessa, uusissa oloissa.

c) Miten Suomen ja Neuvostoliiton sopimus eroaa Paasikiven mukaan muiden maiden vastaavista sopimuksista?

- Venäläiset eivät voi suoraan "antaa" apua, Suomen kanssa pitää neuvotella.

d) Miksi Paasikivi piti kyseisen puheen?

- Rauhoittaakseen suomalaisia, katkaistakseen huhuilta siivet.